

Donner

kan worden ingezet bij ernstige omgangsproblematiek als gevolg van een dreigende kindontvoering. De staatssecretaris heeft verder tijdens een algemeen overleg op 16 juni gezegd dat zij bij provincies en gemeenten zal inventariseren welk hulpaanbod beschikbaar is voor kinderen van gescheiden ouders in de verschillende fasen van het echtscheidingsproces. Nogmaals, dit is de vraag die aan de orde is en niet de specifieke problematiek van kindontvoering. Het is de bredere vraag van omgangshuizen.

Ik vind het ook van belang dat zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de algemene vraag wat de Staat verder nog kan doen en welke verantwoordelijkheid er nog is om eventueel zorg te dragen voor de omgang van ouders met kinderen. Dit zou het kader moeten zijn waarin dit plaatsvindt, nog afgezien van het feit dat hiervoor apart middelen zullen moeten worden gereserveerd in de begroting van het ministerie van VWS. Voor zover ik weet is dit nog niet aan de orde. Ook dit is dus een punt voor de begrotingsbehandeling.

Mevrouw **Timmer** (PvdA): Ik had begrepen dat het kabinet met één mond spreekt. Daarom vond ik dat ik de vraag over de omgangshuizen nog een keer mocht stellen. Ik begrijp echter dat de staatssecretaris er nog mee bezig is.

Voorzitter, als u mij toestaat wil ik toch bezwaar maken tegen de opmerking van de minister dat dit debat alleen op basis van emotie en e-mail wordt gevoerd. Dit ging wel degelijk om feitelijke dingen. Dat ik een stukje voorlees uit een mail, wil niet zeggen dat ik niet het onderscheid kan maken tussen inhoud en emotie.

Minister **Donner**: Dan is dat voorlezen niet relevant voor de beslissingen die wij hier moeten nemen. Die kunnen niet op basis van dit soort individuele gevallen, maar op algemene criteria worden genomen. Nogmaals, het wekt de suggestie dat mevrouw Timmer een minister tegenover zich heeft die niet gevoelig zou zijn voor emoties. Ik heb iedere dag op een veel breder terrein te maken met dit soort emoties. Als ieder deze vanuit een eigen invalshoek aanvoert, maakt dat het werk van justitie vrijwel onmogelijk.

Ten slotte heeft de heer Çörüz een motie ingediend over de kindontvoeringszaken. Hij vraagt daarin om een jaarlijks overzicht per land, waarin ten minste is opgenomen het aantal, de achtergrond, de voortgang en de afloop van de kindontvoeringszaken. Laat ik vooropstellen dat ik gaarne bereid ben, een dergelijk overzicht te geven met de beschikbare statistische gegevens. Ook de resultaten van de werkzaamheden van de centrale autoriteit waarin dat wordt toegelicht kunnen hierin worden opgenomen. Het streven daarbij is om de Kamer hierover zo concreet mogelijk voor te lichten. Dat kan echter nooit zo ver gaan dat de informatie herleidbaar is tot individuele zaken, omdat dan mogelijk de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen in het geding is. Daarom is de voortgang en afloop van kindontvoeringszaken per land moeilijk te geven, omdat dat vaak te herleiden is. Ik kan de informatie echter wel in statistische vorm op andere wijze verstrekken. Dat is dan naar verschillende invalshoeken getotaliseerd. Als wij het daarover eens zijn, laat ik het oordeel over deze motie over aan de Kamer. Ik kan mij er wel in vinden.

De heer **Çörüz** (CDA): Ik heb niet de behoefte om overbodige moties in te dienen. Na deze toezegging trek ik mijn motie terug.

De **voorzitter**: Aangezien de motie-Çörüz c.s. (30072, nr. 6) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Minister **Bot**: Voorzitter. Ik wil wat commentaar geven op de motie van de heer Çörüz betreffende de Associatieraad. Vorige week tijdens mijn reis door de Magreb-landen heb ik bij alle autoriteiten aandacht gevraagd voor dit punt, zowel bij de ministers van buitenlandse zaken als bij die van justitie. Ik heb andermaal ervaren hoe buitengewoon complex dit vraagstuk. Ook heb ik gemerkt met hoeveel aandrang en inzet de ambassades keer op keer deze zaken bespreken met de autoriteiten om te trachten om tot een oplossing te komen. Ik blijf er om die reden de voorkeur aan te geven om het probleem van de kindontvoeringen

in het bilateraal ambtelijk overleg of multilateraal in samenwerking met de Haagse Conferentie en de Europese Unie te laten plaatsvinden. Ik ben bereid, te bezien of het onderwerp geschikt is voor agendering. Ik wil dan ook gaarne ingaan op het verzoek om ernaar te streven om dit onderwerp op de agenda te plaatsen, hetgeen niet wegneemt dat het zowel in het ambtelijk kader als in de discussies die ik heb met mijn ambtgenoten keer op keer moet worden opgebracht. Juist met dit soort buitengewoon emotionele en gevoelige zaken moeten wij ertoe komen dat er aan de andere kant ook begrip bestaat voor onze positie en dat men zich niet alleen op juridische en vaak constitutionele argumenten beroept.

Ik ben ook verheugd dat er geen sprake is van politieke dreigementen. Dat wil ik nog eens onderstrepen, omdat ik andermaal heb ervaren hoe belangrijk dat is. Ik heb het gevoel dat dergelijke dreigementen een absoluut averechtse uitwerking hebben bij de oplossing van dit soort zaken. Ik zal hieraan gaarne gevolg geven en ernaar streven om dit te agenderen.

De heer **Çörüz** (CDA): Ik hoor een duidelijke toezegging en daarom trek ik ook de motie op stuk nr. 5 in. Met deze toezegging kan ik niet anders.

De **voorzitter**: Aangezien de motie-Çörüz c.s. (30072, nr. 5) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, over de ingediende moties aan het einde van de vergadering te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van een algemeen overleg op 28 juni 2005 over **medezeggenschap bij Defensie**.

Mevrouw **Eijsink** (PvdA): Voorzitter. Afgelopen dinsdag was er wederom een overleg met de minister van Defensie over de contacten tussen medezeggenschapscommissies van Defensie en de Tweede Kamer. Met

Eijsink

de brieven van 20 mei en 24 juni heeft de minister voor de PvdA-fractie geen doorslaggevende argumenten kunnen geven voor het niet uitvoeren van de aangenomen motie. De aangenomen motie geeft aan dat het niet alleen vanuit het oogpunt van vrijheid van meningsuiting, maar ook voor de politieke besluitvorming en parlementaire controle van groot belang is dat medezeggenschapscommissies bij Defensie zich over zaken die hen direct raken en waarover de politieke besluitvorming nog niet volledig is afgerond, tot de Kamer kunnen wenden.

Contacten vanuit medezeggenschapscommissies die een vertegenwoordiging van het personeel zijn, mogen alleen plaatsvinden via en met goedkeuring van de minister. De minister wil ook nog weten waar het gesprek over gaat en bepaalt op basis daarvan de goedkeuring. Let wel: volgens een door ons nog niet ontvangen onderzoek waaraan de minister al wel refereerde, moet de medezeggenschap ook nog via de geschillencommissie en dan pas naar de Kamer. Het mag duidelijk zijn dat de politieke besluitvorming al is gepasseerd voor wie al die horden overwint.

Loyalere personeel dan personeel werkzaam bij Defensie bestaat er niet. Hiervoor ga ik af op wat de bewindslieden met regelmaat zeggen en op mijn eigen bevindingen. Waar is de minister dan bang voor? Wij spreken hier over grondrechten van burgers en het werk van volksvertegenwoordigers die geen kloof tussen burger en politiek wensen. Ik verwijs hiervoor ook naar de stemverklaring die mevrouw Veenendaal op 17 maart jongstleden namens de VVD-fractie aflegde. Zij zei toen: hierbij geldt natuurlijk dat de burgers van dit land, al dan niet in uniform, zich altijd tot hun volksvertegenwoordigers moeten kunnen wenden. Ik ondersteun dit natuurlijk van harte. Zo zal de PvdA-fractie ook de aanbeveling ondersteunen uit het onderzoek naar de infrastructuurprojecten met betrekking tot het versoepelen van de externe contacten tussen leden van de Tweede Kamer en rijksambtenaren dat vanavond in stemming komt.

Mijn ongerustheid over de positie van medezeggenschap en de informatie die ik als volksvertegenwoordiger nodig heb voor het goed

uitvoeren van mijn werk, brengt mij op de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat de bewindslieden van Defensie, ook met hun brieven van 20 mei jongstleden en 24 juni jongstleden, geen doorslaggevende argumenten hebben aangedragen om de aangenomen motie-Eijsink c.s. inzake contacten tussen de medezeggenschapscommissies en de Kamer (29800-X, nr. 66) niet uit te voeren;

verzoekt de regering, onverkort medewerking te verlenen aan de uitvoering van deze motie,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Deze motie is voorgesteld door de leden Eijsink, Van Velzen, Karimi, Van der Staaij, Herben en Huizinga-Heringa.

Zij krijgt nr. 110 (29800-X).

Minister Kamp: Voorzitter. Het was ons een genoegen om te reageren op de motie waarop mevrouw Eijsink doelt. Wij hebben daarover reeds een aantal keer overleg gehad. Bij Defensie draait alles om het personeel. Het overleg dat wij met het personeel kunnen en willen voeren over allerlei onderwerpen, is voor ons bijzonder waardevol. Dat neemt natuurlijk niet weg dat wij als politieke leiding van het ministerie onze eigen verantwoordelijkheid hebben om zo efficiënt mogelijk om te gaan met het budget dat wij van de Kamer tot onze beschikking hebben gekregen.

De medezeggenschap is bij Defensie op een zorgvuldige wijze geregeld door middel van een eigen besluit. Wat betreft de communicatie tussen de Kamer en het personeel van het ministerie, al dan niet in de vorm van medezeggenschapscommissies of vertegenwoordigers daarvan, hebben wij een bijzonder werkbaar systeem. Als de Kamer het initiatief neemt om contact te hebben met het personeel, met een eenheid van Defensie, met een medezeggenschapscommissie of met

een vertegenwoordiger daarvan is het uitgangspunt voor de politieke leiding om dat te faciliteren. Het kan natuurlijk zijn dat er bijzondere dingen aan de hand zijn, zoals vertrouwelijke zaken, die dat in de weg staan. Normaalgesproken is het echter onze intentie om dat te faciliteren en het overleg te laten plaatsvinden zoals de Kamer dat wenst.

Bij een initiatief vanuit de medezeggenschapscommissies om contact op te nemen met de Kamer moeten wij ons realiseren dat medezeggenschap niet is gericht op het organiseren van een goede communicatie tussen het personeel en de Kamer. Het gaat erom dat de communicatie tussen het hoofd van een dienst eenheid en het personeel wordt geregeld. Wij als politieke leiding vinden dat overleg tussen het hoofd van een dienst eenheid en het personeel dat is georganiseerd in een medezeggenschapscommissie van het grootste belang. Dat betekent dat wij dat graag recht willen doen. Van het hoofd van een dienst eenheid wordt vanzelfsprekend een positieve attitude verwacht. De noodzakelijke faciliteiten worden gegeven aan het hoofd van een dienst eenheid en aan de medezeggenschapscommissie zodat zij het overleg op een juiste wijze kunnen laten plaatsvinden.

Het kan zijn dat er iets niet goed gaat naar de zin van de medezeggenschapscommissie. Dan zijn er verschillende mogelijkheden. Wij hebben bij Defensie in de lijn de gelegenheid om te corrigeren. Het is ook mogelijk dat het personeel, de medezeggenschapscommissie, naar het onafhankelijke college van geschillen gaat. Dat hoeft allemaal absoluut niet lang te duren. Het besluit om het college van geschillen in te schakelen is aan de medezeggenschapscommissie. Wij vinden dat de discussie in de lijn van de organisatie snel en efficiënt moet plaatsvinden. Als bij Defensie bemoeienis van een hoger niveau in de organisatie noodzakelijk is, moet dat vlot en efficiënt gebeuren. De secretaris-generaal van het ministerie kan ingrijpen als het te lang duurt om ervoor te zorgen dat er snel een resultaat komt. Mocht de uitkomst niet naar tevredenheid van de medezeggenschapscommissie zijn en zij daarover contact wil opnemen met de Kamer, zal de politieke leiding van het ministerie dit

Kamp

faciliteren tenzij er bijzonderheden zijn. Wij zijn van plan om ook in dat geval de medezeggenschapscommissie in staat te stellen om het door hen gewenste contact met de Kamer te hebben.

Ik denk dat wij hier op een zeer zinvolle wijze invulling geven aan hetgeen in de motie van mevrouw Eijnsink naar voren is gebracht. Ik hoop dan ook dat dit antwoord haar of de meerderheid van de Kamer tevreden stelt.

Mevrouw **Eijnsink** (PvdA): Deze reactie van de minister is gericht op de interne organisatie van medezeggenschap en niet op de strekking van de motie die ik zojuist heb voorgelezen. Daarbij gaat het erom dat de medezeggenschapscommissie op eigen initiatief contact met de Kamer kan opnemen. Dat moet niet lopen via vijftrapsraketten die de minister nu aangeeft dan wel via geschillencommissies. Dat duidt op langlopende problemen. Wie dan nog de hordes wil nemen om naar de Kamer te gaan, moet wel heel hoog kunnen springen. Wat mij betreft is dit niet de reactie die ik beoogde op de eerder ingediende motie en de motie die ik zojuist heb voorgelezen.

Minister **Kamp**: Ik heb niet gesproken over een vijftrapsraket. Ik heb alleen maar gezegd dat, wanneer er ergens laag in de defensieorganisatie iets mis gaat, dit hoger in de organisatie gecorrigeerd moet worden en dat dit efficiënt en snel moet gebeuren. Tevens moet het mogelijk zijn voor de secretaris-generaal om dat kort te sluiten en om ervoor te zorgen dat er ingegrepen wordt, zodat er snel een goede uitkomst is. Ik heb al gezegd dat de geschillencommissie door de medezeggenschapscommissie ingeschakeld kan worden. Het is dus aan die commissie om daarover te beslissen. Ik denk niet dat dit een probleem vormt.

Nogmaals, mijn conclusie is dat wij op een zinvolle manier invulling geven aan datgene wat mevrouw Eijnsink wenst. Ik ben daarvan overtuigd. Er wordt dus voor gezorgd dat, wanneer de Kamer met de medezeggenschapscommissie wil communiceren, daarvoor de gelegenheid is. Als de medezeggenschap voor de commissie niet de goede uitkomst krijgt, bestaat ook voor de medezeggenschaps-

commissie de mogelijkheid om bij de Kamer terecht te komen.

Mevrouw **Eijnsink** (PvdA): Ook ik herhaal dat hiermee geen uitvoering aan de motie wordt gegeven. Het is namelijk niet de lijn die wij voorstaan, dat een medezeggenschapscommissie pas via een geschillencommissie contact mag hebben met de volksvertegenwoordiging.

Minister **Kamp**: Ik zeg voor de derde keer dat ik het inschakelen van de geschillencommissie graag overlaat aan de medezeggenschapscommissie. Het is aan die commissie om te bepalen of zij dat al dan niet wil. Schakelt zij die commissie niet in, dan zijn wij even goede vrienden.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, vanavond over de ingediende motie te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt van 16.07 uur tot 16.16 uur geschorst.

Aan de orde is het **debat** over **wetenschap en religie in het onderwijs**.

□

De heer **Bakker** (D66): Voorzitter. Naar mijn idee zou dit debat niet in de Tweede Kamer moeten plaatsvinden. Wetenschap ontwikkelt zich autonoom door het voeren van wetenschappelijke debatten en het doen van onderzoek. Voor die ontwikkeling zijn vragen essentieel, ongeacht de bron. Ook het debat over de evolutieleer en de religieuze opvattingen over de oorsprong, heeft de wetenschap alleen maar verder gebracht. De overheid heeft hierin principieel geen rol: er is geen onderwijswetenschap en geen overheidsideologie. Evenmin zijn er staatsvragen en is er een staatsreligie. Wij kennen landen waar dat wel het geval is, maar dat willen wij niet in Nederland. Daarom is het niet goed als de overheid zich juist in die precare verhouding tussen religie en wetenschap van bepaalde vragen meester maakt. De minister is geen privé-persoon. Zij spreekt namens ons allemaal en niet namens zichzelf of vanuit haar privé-opvatting.

Daarom had en heb ik moeite met de suggestie dat de overheid een bepaald debat zou willen aanzwengelen. Daarmee probeert zij namelijk richting te geven aan het debat en dat is niet gewenst.

Mijn tweede punt betreft de door de overheid neergelegde verplichting om het scheppingsverhaal in de biologieles aan de orde te stellen. Dat scheppingsverhaal heeft allerlei betekenissen en contexten, namelijk een historische, een maatschappelijke, een religieuze en een culturele. In die zin is er niets op tegen dat het scheppingsverhaal in het onderwijs aan de orde wordt gesteld. Het tegendeel is zelfs het geval, maar een verplichting door het opnemen daarvan in het eindexamenprogramma biologie is niet gewenst. Wij kunnen dat naar mijn oordeel beter aan de vrijheid van de scholen overlaten.

Door de regering is gezegd dat het voeren van een dergelijk debat ertoe zou kunnen leiden dat groepen jongeren met met name een islamitische achtergrond zullen begrijpen dat religie en wetenschap geen vijanden zijn. Ik sluit dat niet uit, al zou ik er de voorkeur aan geven om daartoe het geloof te verlichten en niet zozeer de wetenschap te verduisteren. Maar iedereen kan daarover zijn eigen opvatting hebben. Hiervoor geldt eveneens dat het de overheid niet past om richting aan het debat te geven. Het gaat dus om drie zaken, namelijk niet de richting van de wetenschap aangeven, niet van bovenaf opleggen hoe er in de biologieles met het scheppingsverhaal moet worden omgegaan – daar moet de stand van de wetenschap worden gereflecteerd – en het debat over de integratie en de verhouding tussen de religie en de wetenschap vooral aan de samenleving overlaten.

De heer **Jan de Vries** (CDA): De heer Bakker schetst een drietal uitgangspunten, maar kan hij aangeven op welk punt de regering richting heeft gegeven aan de wetenschap? Hij heeft over het laatste nadrukkelijk opgemerkt dat hij dat ongewenst vindt.

De heer **Bakker** (D66): Minister Van der Hoeven heeft eerst in haar weblog – mevrouw Kraneveldt heeft daar nog vragen over gesteld – en later in de Kamer gezegd dat zij het